

Irizpideen araberako balorazioa eta galderak lehenestea.

Gizarte-trantsizioa

AURKIBIDEA

1. Sarrera
2. Balorazioaren irakurketa orokorra, irizpideetan oinarrituta.
3. Moldatutako galderen zerrenda.
4. Galdera finalisten zerrenda, emandako lehentasunaren arabera.
5. Galdera guztien balorazioa, hobetzeko proposamenak egitea eta galderen lehenestea.

Sarrera

Ongi etorri! Gizarte-trantsizioari buruzko galdera-dinamikaren lehen zatiko emaitzen txostena aurkezten dizugu. Guztira 10 pertsona izan zarete txosten honetan aurkezten ditugun emaitzak zuen ekarpenekin elikatu dituzuenak. Eskerrik asko ariketari eskainitako denboragatik, zuen dedikazioa funtsezkoa izan baita honaino iristeko.

Dokumentu honek bi helburu ditu:

- **Partehartzaileei itzultzea inkesten lehen txandako emaitzak.** Gi2030 prozesuaren hurrengo faseetan landu behar dituzuen galderak ebaluatzen, fintzen eta hautatzen eman duzuen denbora eta jarritako interesa aitortzeko modu bat da.
- **Gi2030 prozesuak sortzen dituen edukiak jasotzea, modu zehatzean.** Hurrengo faseetan landuko diren galderak aukeratzea prozesu garrantzitsua da eta, horregatik, berebiziko garrantzia du egindako hautaketa-ariketari buruzko informazio kuantitatibo zein kualitatiboa ahalik eta zehatzen jasotzea.

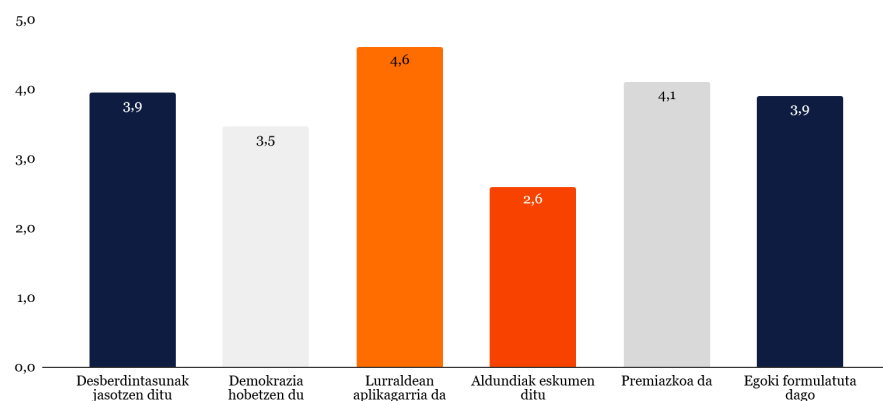
Jarraian, emaitzen laburpen orokorra aurkeztuko dugu. Ondorengo ataletan, aztertutako **15 galderen** balorazioak laburtuko ditugu eta banan-banan jaso dituzten hobekuntza-proposamenetan sakonduko dugu. Azkenik, galdera-hautatuen aukeraketarako xehetasunak ere emango ditugu.

Balorazioaren irakurketa orokorra, irizpideetan oinarrituta.

Aurkeztutako galderen xehetasunetan sartu aurretik, eta zein nolako argudioak jaso dituzten hautatuak izateko, labur-labur azalduko dugu gizarte-trantsizioari buruzko **15 galderek** jaso zuten balorazio orokorra. Gogoan izan ebaluazio-ariketa hau talde eragileak proposatutako 6

irizpideen arabera egin dela, eta parte-hartzaileek baliozkatu dutela. Horrek joera batzuk markatuko ditu, emaitzak aurkezten goazen heinean azalduko ditugunak.

1.Grafikoa. Galdera guztien batez besteko balorazioa, betetzen dituzten irizpideetan oinarrituta, 1= Ezer ez, eta 5= Asko

Batez besteko puntuazio handiena ‘**aplikagarritasun**’ irizpideak jaso du, proposatutako galderak **Gipuzkoako lurraldean aplikagarri** direla nabarmentzen du (M = 4.6). Emaitza hori garrantzitsua da lantzen ditugun galderak Gipuzkoako testuinguruan lurreratzeko duten gaitasuna erakusten duelako eta, nabarmenki, Gipuzkoan eragina izan dezaketen gaien alde egiten dela. Aztertutako **gaiak premiazkoak direlako** pertzepzioa

ere handia da (M = 4.1). Kontrara, Gipuzkoako Foru Aldundiak dituen eskumenen ikuspegitik, emaitza apalagoa da, eta horrek zerikusia du galderak duten inpaktuarekin, lantzen diren arazoetan esku hartzeko zailtasunak daudelako. Alde horretatik, parte-hartzaileek uste duzue galderen auziak proposamen bihurtzeko **foru administrazioaren irismen eta gaitasuna** “gutxi” betetzen dela (M = 2.6). Horrekin lotuta, eskumen-esparrua mugatzat hartzea behin eta berriz aipatu da parte-hartzaileek galderei egindako hobekuntza-oharretan edo -proposamenetan. Ohar hori garrantzitsua da, galdera horiek akuilu izan nahi badute politika publikoak zehaztu eta aldaketak motibatuzko. Galdera asko osasunari lotutakoak izateak ere azaldu lezake joera hori, osasuna Osakidetzaren eskumena delako, Eusko Jaurlaritzarena, eta ez Gipuzkoako Foru Aldundiarena. Bestetik, gaitasunei buruzko irizpidean puntuazioek desbideratze tipiko handiek jasan dituzten eta horrek adierazten du erantzunetan aldakortasun handia izan dela. Hori ere garrantzitsua da, galderak eskatzen duen eskumena zein den edo zein administrazioari dagokion,

partehartzaileen artean akordio txikia dagoela iradokitzen baitu. Justizia sozialari erreferentzia egiten dien dimentsioei erreparatzen badiegu, balioak apur bat jaisten dira, 3.5 puntutik gora mantentzen diren arren. Zehazki, landutako galderak **gizarte-desberdintasunekin** (M = 3.9) oso maila hurbilean lotzen direla, eta gizarte-desberdintasunak eusten dituzten zenbait gairi erantzuten dietela aitortzen da. Aldiz, galderak **demokraziaren hobekuntzarekin** harremanik duten, balorazioa zertxobait txikiagoa da (M = 3.5). Alde horretatik, parte-hartzaile batek behin

eta berriz adierazi du galderetan “desberdintasuna” eta “demokrazia” kontzeptuak txertatu beharko liratekeela. Errepikapen horrek agerian uzten du gizarte-trantsiziora bideratutako galderen formulazioak kezka sortzen duela Gi2030 prozesuaren hurrengo faseak gidatuko dituzten galderak ebaluatzeko orduan. Azkenik, **galderen formulazioa** modu positiboan baloratu duzue: prozesurako egokitasunari buruzko irizpideak “nahiko”-tik gertu dagoen puntuazioa lortu du (M = 3.9).

Moldatutako galderen zerrenda.

Landu diren galderek hobekuntza-proposamen ugari jaso dituzte. Horien artean **bost galderari egindako moldaketak onartu ditugu.**

Jarraian zehazten ditugu:

1.Gaia: Osasun sistemen kudeaketa.

- **1. Galdera.** Nola lor dezakegu gorputz-osasun fisikoaz haratago doan osasun-sistemen ulerkera? **Nola lor dezakegu gorputzaren osasun fisikoaz haratago doan ulerkera gure osasun-sisteman?**

- **3. Galdera.** Zer mekanismo behar dira farmazia-industriak osasun-erakundeak hainbeste baldintzatu ez ditzaten?   Zer mekanismo behar dira farmazia-industriak eta zerbitzu soziosanitarioen hornitzaile diren enpresa-taldeek osasun-erakundeak hainbeste baldintzatu ez ditzaten?

2. Gaia. Gizarte ongizatea eta osasun mentala.

- **1. Galdera.** Nola sortu espazio seguruak, arazo emozionalak, zaurgarritasuna eta ondoeza partekatzeko?   Espazio seguruak edo erreferentzia espezifikodunak sortzeaz gain, nola egin aurrera komunikazio kultura bati non pertsonak arazo emozionalak, zaurgarritasuna eta ondoeza askatasunez partekatzeko moduan sentitzen diren (desbalorizatuak, estigmatizatuak, epaituak edo diskriminatuak izan gabe)?
- **6. Galdera.** Nola desmitifikatu psikologia arloa, osasun mentalaren inguruko ezagutza sasi-ezagutza kaltegarrian ez bukatzeko?   Nola bideratu psikologia arloa osasun mentaleko balizko imajinario kaltegarriak saihesteko?
- **7. Galdera.** Zer da "konziliazioa"? Aitzaki hutsa bihurtu da?   Zer da eta nola ulertzen dugu "konziliazioa"?

Galdera finalisten zerrenda, emandako lehentasunaren arabera.

Azkenik, **sei galdera** hauek izan dira **hautatuak**:

1. Gaia. Osasun sistemen kudeaketa.

- **1. Galdera.** Nola lor dezakegu gorputz-osasun fisikoaz haratago doan osasun-sistemen ulerkera? **Nola lor dezakegu gorputzaren osasun fisikoaz haratago doan ulerkera gure osasun-sisteman?**
- **2. Galdera.** Nola murriztu liteke gizartearen gehiegizko medikalizazioa?
- **6. Galdera.** Osakidetza berriz ere aitzindaria izan dadin, zer egin liteke?

2. Gaia. Gizarte ongizatea eta osasun mentala.

- **1. Galdera.** Nola sortu espazio seguruak, arazo emozionalak, zaurgarritasuna eta ondoeza partekatzeko? **Espazio seguruak edo erreferentzialak sortzeaz gain, nola egin aurrera komunikazio kultura batetan non pertsonak arazo emozionalak, zaurgarritasuna eta ondoeza askatasunez partekatzeko moduan sentitzen diren (desbalorizatuak, estigmatizatuak, epaituak edo diskriminatuak izan gabe)?**
- **2. Galdera.** Nork arduratu beharko luke osasun mentalaz?
- **5. Galdera.** Zeintzuk dira gazteen osasun mentala baldintzatzen duten faktoreak?

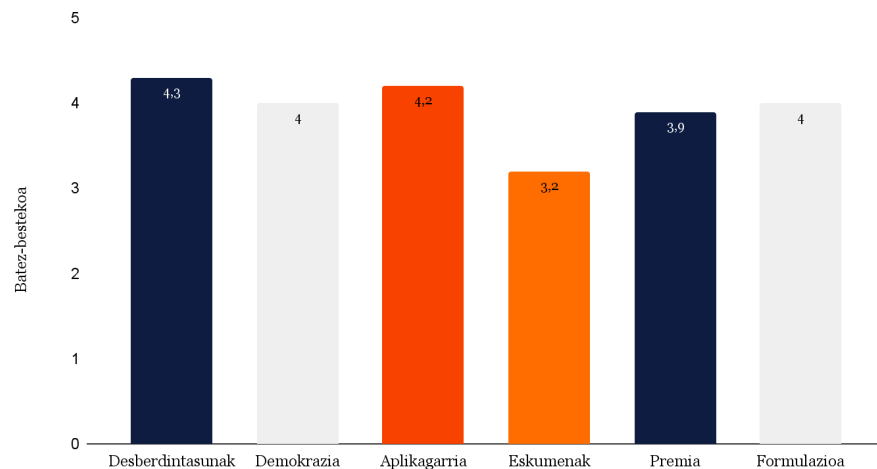
Galdera guztien balorazioa, hobekuntza proposamenak eta galderak lehenestea.

Jarraian, osasun sistemen inguruko galderak jasotako balorazioa aurkezten dugu, emandako irizpideen araberakoa, eta baita partehartzaileek egin dizkieten moldaketa eta hobekuntza proposamenak ere.

1. Gaia: Osasun-sistemen kudeaketa.

1. Galdera. "Nola lor dezakegu gorputzaren osasun fisikoaz haratago doan ulerkera gure osasun-sisteman?"

Balorazioa.

Oro har, parte-hartzaileek baloratu duzue gorputz-fisikoa gainditzen duen osasun-ikuskerari buruzko galderak "nahikoa" asebetetzen dituela emandako irizpide gehienak. Zehazki, uste duzue galderak maila altu batean erantzuten diela desberdintasun sozialekin lotutako auziei ($M = 4.3$; $DT = 0.82$), zein demokrazia hobekuntzarekin lotutakoei ($M = 4$; $DT = 1.70$). Era berean, uste duzue galdera Gipuzkoan aplikatu daitekeela ($M = 4.2$; $DT = 1.64$), zuzen formulatuta dagoela ($M = 4$; $DT = 1.25$) eta premiazko problematika bati heltzen diola ($M = 3.9$; $DT = 1.60$). Aipatzekoa da, batez bestekoaren gainera baloratuta ere, Foru Aldundiak gai horretan eskumenak ote dituen irizpidea izan zela puntuaziorik txikiena jaso zuena ($M = 3.2$; $DT = 1.81$)

Hobekuntza proposamenak.

Galderaren formulazioa, batez beste, ondo baloratu den arren, jasotako lau hobekuntza-proposamenek puntu horren gaineko arreta eskatzen dute. Parte-hartzaile batzuek adierazi duzue galdera anbigua eta abstraktua izan daitekeela, batez ere "osasun-sistemak" eta "ulerkera"

adigaiei dagokionez. Alternatiba gisa, parte-hartzaile batzuek azalpen-atala gehitzea iradoki duzue, argitasuna emateko eta, esaterako, osasun-sistemak (pluralean) osasun-sistemaren ordeztatzeko. Proposamenaren lehen zatia dagokionez, beste ezer baino lehen osasunari buruz hausnartzea iradokitzen da, Osasunaren Mundu Erakundeak (OME) 1964an definitu zuen moduan, hau da, erabateko ongizate fisiko, mental eta sozialeko egoera gisa, eta hortik abiatzea politika publikoen esparruan duen garapen-gaitasuna.

“Sería interesante una reflexión previa de porque en el desarrollo de las políticas públicas de salud se ha primado que la parte sanitaria se provea a través del funcionamiento público de la CAV (Osakidetza), la parte social se provea por subcontratas (Diputación y Aytos.) y la parte psicológica no se provea (que el que pueda se lo pague)” (Gizona, gizarte langintza esparrua).

Partehartzaile berak proposatzen du “osasun sistemak” (pluralean) aldatzeko, “osasun sistema”-gatik. Bere ustez, aldaketa horrek argitasuna eta zehaztasuna emango lizkioke galderari:

*“...Cuando la pregunta se refiere a los sistemas sanitarios, supongo se refiere a “el sistema sanitario” público, vamos, Osakidetza, y no al sistema sociosanitario (Diputaciones). Sería mejor lo siguiente: **¿Cómo podemos lograr una concepción en nuestro sistema sanitario que vaya más allá de la salud física corporal?**” (Gizona, gizarte langintza esparrua)*

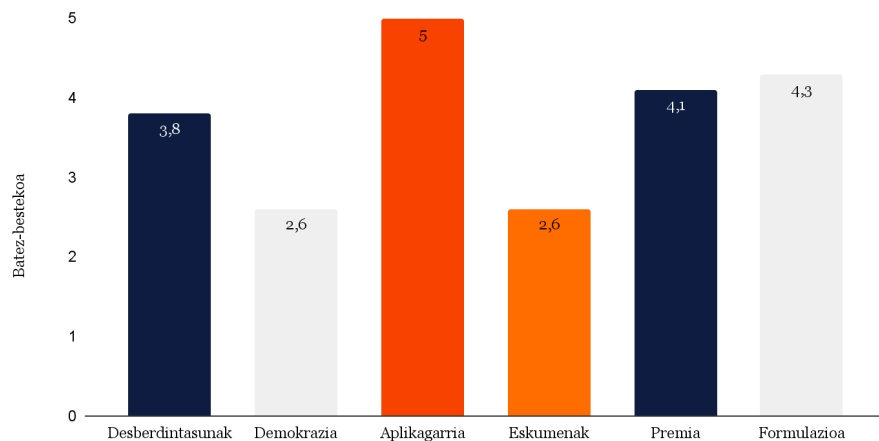
Galderak jaso dituen balorazioei erreparatuz gero, puntuaziorik txikiena jaso du Foru Aldundiak bere eskumenen bidez gai horretan eragiteko duen gaitasunari buruzko irizpideak. Ikusten dugu ideia hori bat datorrela osasun-sistemak osasun-sistemaren ordeztatzeko proposamenarekin. Osasun-sistema singularrean aipatuz, galderak zuzenean aipatzen ditu Osakidetzaren zeregin eta funtzioak, Eusko Jaurlaritzaren eskumenekoak direnak, eta ez aldundiarenak. Ñabardura hori txertatzen zaionean, EAeko osasun-sistema publikoak osasunaren ikuspegi holista bere lanean integratzeko beharrari buruzko gogoeta egitera gonbidatzen du galderak.

Azalpen horiek emanda, **egindako hobekuntza-proposamena onartzen dugu**, eta galdera honela formulatuta gelditzen da:

Nola lor dezakegu gorputzaren osasun fisikoaz haratago doan ulerkera gure osasun-sisteman?

2. Galdera. "Nola murriztu liteke gizartearen gehiegizko medikalizazioa?"

Balorazioa.

erakusten dute. Lurraldeko aplikagarritasunari dagokionez, parte-hartzaile guztiok puntuaziorik altuenarekin baloratu duzue ($M = 5$; $DT = 1.40$). Beste irizpideetako puntuazioak zertxobait baxuagoak izan arren, auziaren urgentzia ($M = 4.1$; $DT = 2.01$), gizarte-desberdintasunekiko lotura ($M = 3.8$; $DT = 0.00$), edo prozesurako formulazio eta egokitasun egokia ($M = 4.3$; $DT = 1.96$), irizpide horiek ere modu altuan baloratzen jarraitu dute. Kontrara, demokrazia hobetzeko gaitasunari edota Aldundiaren eskumen-irismenari dagokionez, bi irizpideek puntuazio txikiagoa lortu dute, batez bestekoaren inguruan biak ($M = 2,6$; $DT = 0.99$; $DT = 0.95$)

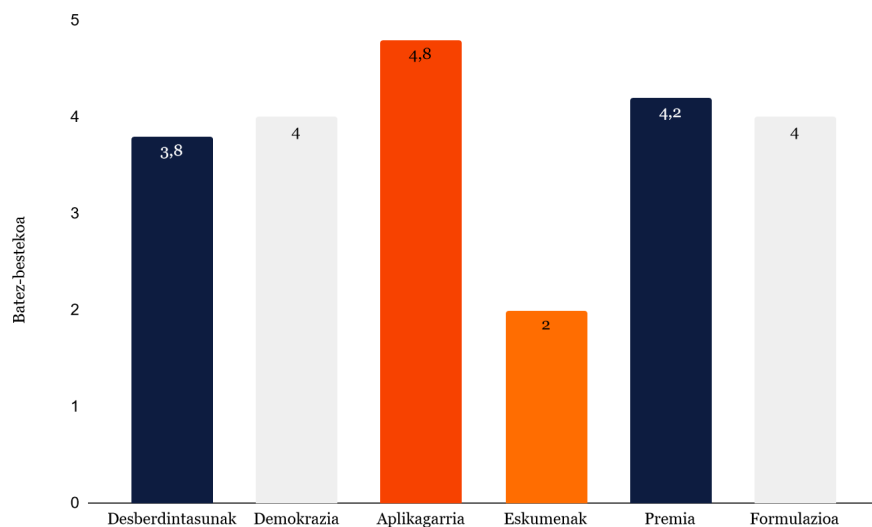
Gizartearen gehiegizko medikalizazioa murrizteko moduari dagokionez, irizpideen balorazioek heterogeneotasun handiagoa

Hobekuntza proposamenak.

Galdera honek hobetzeko bi proposamen jaso ditu. Lehenengoak “desberdintasuna” eta “demokrazia” galderan berariaz txertatzea proposatzen du. Kasu honetan, balorazioa bat dator demokraziaren hobekuntzari buruz galdetzen duen irizpideak jaso duen balorazio eskasarekin. Hobetzeko bigarren iradokizunak zehazten du gizartea ez dela medikalizatuta dagoena, baizik eta bizi garen pertsonak garena, gertatzen zaigun ia guztiaren ulermen eta abordatze medikoak baldintzatuta gaudelako. Ideia hori osasun-sisteman nagusi den osasunaren ikuskerari eta alternatiben beharrari buruzko **1. galderarekin** lotuta dagoenez, ñabardu edo ideia hori dagoeneko beste galdera batean txertatuta dagoela irizten da.

3. Galdera. “Zer mekanismo behar dira farmazia-industriak eta zerbitzu soziosanitarioen hornitzaile diren enpresa-taldeek osasun-erakundeak hainbeste baldintzatu ez ditzaten?”

Balorazioa.

Farmazia-industriak osasun-erakundeetan duen eragina murrizteko beharko liratekeen mekanismoei buruzko galderak, batez beste, gehien egiten du bat aplikagarritasunarekin ($M = 4.8$; $DT = 1.81$), ondoren, auziaren premiarekin ($M = 4.2$; $DT = 1.49$) eta formulazioaren egokitasuna eta demokrazia hobetzeko gaitasuna ($M = 4$; $DT = 0.42$). Batez besteko horiek kontuan hartuta, galdetutakoek uste duzue galderak irizpide horietako bakoitza “nahiko” betetzen duela. Neurri txikiagoan bada ere, galderak gizarte-desberdintasunak jasotzen omen ditu ($M = 3.8$; $DT = 1.94$). Berriz ere, galderak jorratzen duen auziak Foru Aldundiaren eskumen-esparrua gainditzen duenez, irizpide hori da balorazio txikiena lortzen duena ($M = 2$; $DT = 0.92$). Hobekuntza proposamenek gai horretan sakontzen dute, hain zuzen ere

Hobekuntza proposamenak.

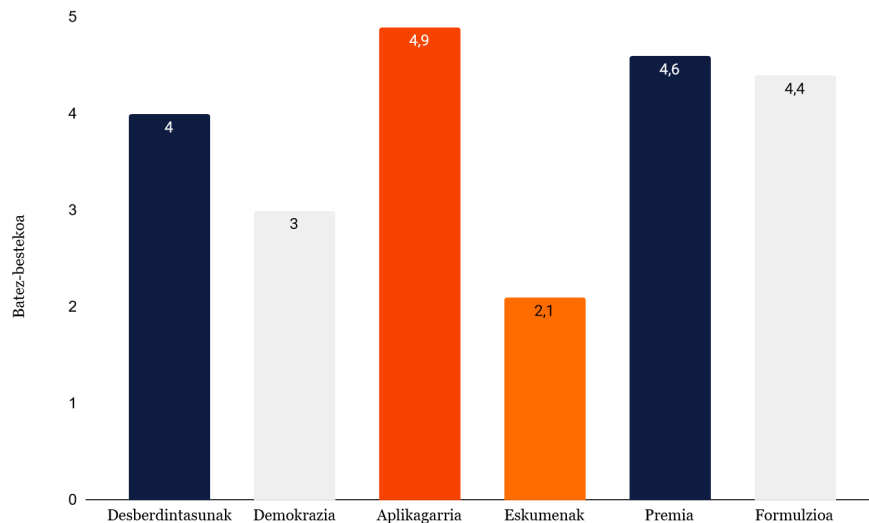
Galdera honek jaso dituen bi hobekuntza-proposamenetan ageri da eskumenen arazoa. Arlo akademikoko parte-hartzaile batek aitortu zuen galdera “multinazionalen” eskalan kokatzen dela, eta eskala horrek asko zailtzen duela auziari heltzea. Inkestatu bat gizarte-eremutik dator, eta bat dator ideia horrekin. Zehazki, multinazionalen auzia zabaltzea proposatzen du, farmazia-industriaz gain “zaintzak hornitzen dituzten enpresak” ere sartzeko, horrela Foru Aldundiak dituen eskumenak galderan ere jaso daitezten.

Azalpen horiek emanda, **egindako hobekuntza-proposamena onartzen dugu**, eta galdera honela formulatuta gelditzen da:

Zer mekanismo behar dira farmazia-industriak eta zerbitzu soziosanitarioen hornitzaile diren enpresa-taldeek osasun-erakundeak hainbeste baldintzatu ez ditzaten?

4. Galdera. “Nola ziurta genitzake ondo formatutako profesionalak osasun-mentalaren alorrean?”

Balorazioa.

Ondo prestatutako osasun-mentaleko profesionalak nola ziurtatu ditzakegun galderak puntuazio gorabeheratsuak lortu ditu irizpide bakoitzean. Horrela, oso neurri altuan baloratu da lurraldean aplikatzeko irizpidea ($M = 4.9$; $DT = 0.32$) eta hura egiteko premia ($M = 4.6$; $DT = 0.70$). Gainera, eta maila altu batean, parte-hartzaileek pentsatu duzue galdera zuzen formulatuta dagoela ($M = 4.4$; $DT = 0.70$), eta gizarte-desberdintasunei erantzuten diela ($M = 4$; $DT = 1.25$). Neurri txikiagoan, galderak demokrazia maila ertain-altuan hobetzen laguntzen duela baloratu duzue ($M = 3$; $DT = 1.76$). Amaitzeko, batez bestekotik beherako puntuazioekin, Foru Aldundiak arlo horretan dituen eskumenak urriak direla balioetsi da, nahiz eta desbideratze tipikoaren balioek erakusten duten

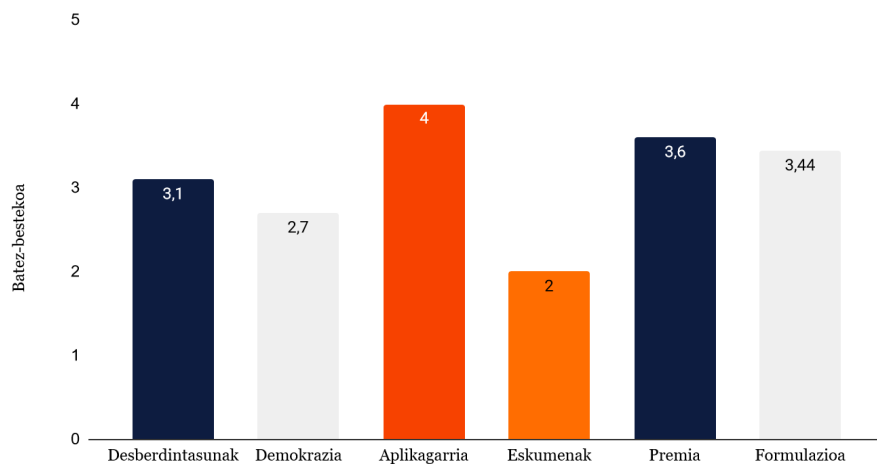
balorazio horrek ez duela adostasunik lortu parte-hartzaile guztiengan (M = 2.1; DT = 2.3).

Hobekuntza proposamenak.

Galdera honek hobetzeko proposamen bakarra jaso du: "desberdintasuna" eta "demokrazia" kontzeptuak sartzea galderan. Hala ere, aldeztatik baloratu duzue galderaren formulazio-egokitasuna, neurri altu batean (M = 4.4; DT = 0.7), ikerketa-taldeak galdera dagoen bezala mantentzea erabaki du, gehiengoaren balorazioari jarraituz.

5. Galdera. "Nola egin aurrera heriotza duinaren aintzatespenean, bizitzaren ikusmolde hutsaletan erori gabe?"

Balorazioa.

Galdera horren inguruko balorazioek aurreko galderaren antzeko banaketa izan zuten, baina kasu guztietan batez bestekoaren azpitik zeuden puntuazioak. Ondoen baloratutako irizpideek, maila altuan, zerikusia dute galdera lurraldean aplikatzeko aukerarekin (M = 4.0; DT = 1.56); ondoren, puntuazio ertain-altuekin, gaiaren urgentziarekin (M = 3.6; DT = 1.65), formulazioarekin (M = 3.4; DT = 1.51), eta gizarte-desberdintasunekiko loturarekin (M = 3.1; DT = 1.85). Era berean, eta neurri txikiagoan bada ere, galderak demokraziaren hobekuntzarekin lotutako auziak barne

hartzen dituela aintzat hartzeak puntuazio erdia inguru lortu zuen ($M = 2.7$; $DT = 1.77$). Orain arte azaldutako emaitzekin bat etorri, Foru Aldundiak gai horren inguruan dituen eskumenei

buruzko balorazioak batez bestekotik beherako puntuazioa lortu du ($M = 2$; $DT = 2.16$), eta ohar horrek eskumen-gaia galderaren ahuleziatzen jotzen du berriro.

Hobekuntza proposamenak.

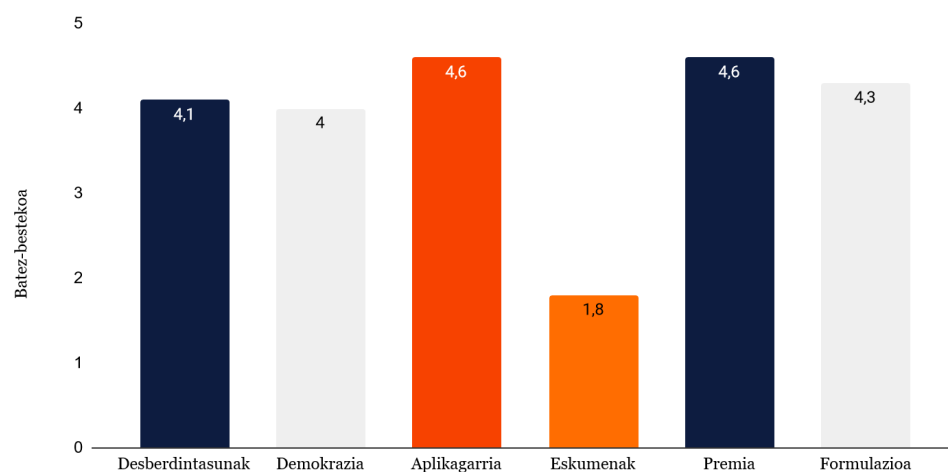
Oro har, parte-hartzaileek adostasuna adierazi zenuten hiru hobekuntza-proposamenetan, "hutsala", "aintzatespena" edo "heriotza duina" terminoei dagokion anbigutasuna konpondu beharagatik. Horrek zerikusia du galderaren formulazioari emandako puntuazioarekin: balorazio ertain-altua jaso arren, egokitasunaren eta argitasunaren ikuspuntutik gutxien baloratu den galdera da orain arte (galderaren formulazioa irizpideari dagokionez, aurreko balorazioak puntuazio altu eta oso altu artekoak jaso dira). Hala adierazten da honako iruzkin honetan:

"No sé si está claro que quiere decir "el reconocimiento": ¿que existe una demanda o que la demanda es legítima? Ni tampoco entiendo muy bien qué se quiere decir con "una concepción banal de la vida" (Emakumea, unibertsitate alorrekoa).

Parte-hartzaileek adierazi duten anbigutasun-maila handia logikoa da, galderak ia saihestezina den abstrakzio-maila duten gai existentzialei heltzen baitie. Izan ere, zaila da galdera batean zehaztea bizitzaren onarpenaren edo kontzepzioaren esanahia, besteak beste. Ideia konplexu horiei buruz, a priori, ez dago adostasunik. Hala ere, ez da kontzeptu horien esanahia zehaztuko lukeen ekarpen zehatzik egin, eta, beraz, ikerketa-taldeak galderan aldaketarik ez egitea erabaki du.

6. Galdera. "Osakidetza berriz ere aitzindaria izan dadin, zer egin liteke?"

Balorazioa.

Eskumenen irizpidea alde batera uzten badugu, Euskal Osasun Zerbitzua berriz ere aitzindari izateko egin beharreko ekintzei buruzko galderak irizpideekiko lerrokatze altua erakusten du. Parte-hartzaileek adierazi duzue galderak "nahiko" betetzen duela premia-irizpidea ($M = 4.6$; $DT = 0.84$)

eta Gipuzkoako errealitatean lurreratzeko gaitasuna ($M = 4.6$; $DT = 0.97$). Neurri txikiagoan bada ere, desberdintasun sozialekiko ($M = 4.1$; $DT = 1.2$) eta demokraziaren hobekuntzarekiko ($M = 4$; $DT = 1.41$) "aski" sentsibiltate erakusten du galderak. Bertute horiek gorabehera, berriz ere eskumen-arazoa da oztopoa: Foru Aldundiak gai honetan esku hartzeko duen gaitasunak oso balorazio txikia lortu du batez beste ($M = 1.8$; $DT = 1.8$). Hala ere, garrantzitsua da adieraztea emaitza horrek dakarren desbideratze tipiko handiak erakusten duela erantzunaren aldakortasuna oso handia dela, eta horrek pentsarazten digu inkestatutako pertsonak ez duzuela adostasun handirik Foru Aldundiak duen gaitasunaren inguruan Osakidetzaren erronketan eragiteko.

Hobekuntza proposamenak.

Galderak jaso dituen hobekuntza-proposamenetan, bi parte-hartzailek emaitzen azalpenean atera diren ideiak azpimarratu dituzte: eskumenen gaia eta galderetan “desberdintasun” eta “demokrazia” kontzeptuak sartzeko beharra. Iradokizun horiek maiz egiten direnez, Gi2030 prozesuaren hurrengo faseak gidatuko dituzten galderak ebaluatzeko orduan, garrantzi berezia ematen diezuela bai foru-administrazioaren gaitasun eta eskumenei, bai eta gizarte-justiziara bideratutako lankidetzazko gobernantzaren kontzeptu nodalari. Galderari egin zaion hirugarren hobekuntza iradokizuna honako hau da: “aitzindari” gisa zer ulertzen den modulatzeari.

“El supuesto de que ‘fue pionera’ es aceptable aunque suene un tanto chauvinista, pero [Osakidetza] fue creada con intención de atender a los y las ciudadanas en sus necesidades sanitarias desde que nacemos hasta que morimos, con buenas prácticas y de manera igualitaria hasta donde permitiesen unos recursos sanitarios limitados. No parece que sea lo que hace ahora.” (Emakumea, unibertsitate alorrekoa)

1. Gaia: Osasun-sistemen kudeaketa. Galderen lehenestea

Orain arte, banan-banan berrikusi dugu osasun-sistemen kudeaketari buruzko hausnarketara bideratutako blokea osatzen duten 6 galderak jaso duten ebaluazioa. Irizpide jakinen bidez egindako ariketa horrekin batera, inkestan parte hartzen duzuenoi hurrengo faserako galderak ranking batean ordenatzeko eskatzen dizuegu. Atal honetan, galderak nola ordenatu diren erakutsiko dugu. Hasteko, emaitzak laburbilduko ditugu, eta, ondoren, zuen aukera justifikatzeko erabili dituzuen argudioak aztertuko ditugu.

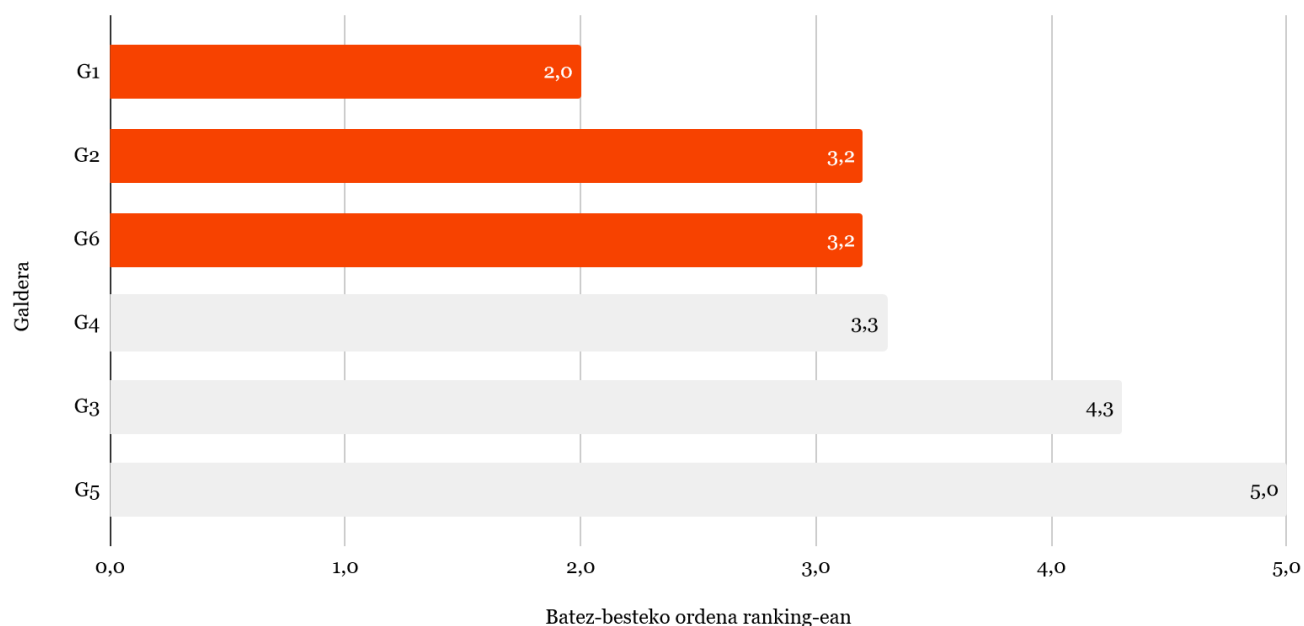
Galderei esleitutako ordenaren arabera, honako hauek hautatu dira:

- **1. Galdera.** Nola lor dezakegu gorputz-osasun fisikoaz haratago doan osasun-sistemen ulerkera? **Nola lor dezakegu gorputzaren osasun fisikoaz haratago doan ulerkera gure osasun-sisteman?**
- **2. Galdera.** Nola murriztu liteke gizartearen gehiegizko medikalizazioa?

- **6. Galdera. Osakidetza berriz ere aitzindaria izan dadin, zer egin liteke?**

Jarraian datorren grafikak erakusten du galdera guztiei esleitutako batz besteko ordena.

1. Gaia: Osasun-sistemen kudeaketa. Galderen lehenestea

Legenda. 1. Galdera. Nola lor dezakegu gorputz-osasun fisikoaz haratago doan osasun sistemen ulerkera? Nola lor dezakegu gure gorputzaren osasun fisikoaz haratago doan ulerkera gure osasun sisteman? | **2. Galdera.** Nola murriztu liteke gizartearen gehiegizko medikalizazioa? | **3. Galdera.** Zer mekanismo behar dira farmazia-indutriak osasun-erakundeak hainbeste ez baldintzatzeko? Zer mekanismo behar dira farmazia-indutriak eta zerbitzu soziosanitarioen hornitzaile diren enpresa-taldeek osasun-erakundeak hainbeste baldintzatu ez ditzaten? | **4. Galdera.** Nola ziurta genitzake ondo formatutako profesionalak osasun-mentalaren alorrean? | **5. Galdera.** Nola egin aurrera heriotza duinaren aintzatespenean, bizitzaren kontzepzio hutsaletan erori gabe? | **6. Galdera.** Osakidetza berriz aitzindari izan dadin, zer egin liteke?

Arrazoiketa.

Emaitzak ikusita, hurrengo fasera igarotzeko galdera hautatuena, partehartzaileen artean interes gehien piztu duena, gorputz-fisikoaz haratago doan osasun-ulerkerarako trantsizioari buruzko galdera izan da (1. galdera): 10 inkestatik 6k lehenengo postuan jarri dute. Funtsezko gai bat izateak ematen dion lehentasuna azpimarratu dute argudioetan, gure ingurune sozioekonomikoaren baldintzak direla eta, datozen urteetan funtsezkoa izango dela pentsatzen baita. Ildo horretan, beste erantzun batzuek adierazten dute auzi horrek Gipuzkoako pertsonen egunerokoan eragina duela, gaia gertukoa dela, Gipuzkoako Foru Aldundiaren betebeharrerekin harremana duela eta, horrekin lotuta, erakunde publikoen jardun berritzailea ahalbidetu lezakeela.

Kasu batzuetan, galdera hau aukeratzea oso lotuta dago osasun-arazoei (mentalei) medikalizazioaren bidez aurre egiteko erronkari buruzko galderarekin (2. galdera). Gogoan izan azken hori izan dela ariketan hautatutako galderetako bat. Partehartzaile batek bi galderak aukeratu ditu, bi galderek eskatzen dutelako pertsonak erdigunean kokatzea:

“Entiendo que incorporar la salud mental (y con ella los determinantes sociales de la salud mental) en la atención a los problemas de Salud (excesivamente medicalizados) implica poner las necesidades de las personas en el centro de la agenda política” (emakumea, unibertsitate-eremua eta administrazio publikoa).

Ildo horretan, inkestatutako beste pertsona batek bi galderen arteko erlazioa ezartzen du, sintomatologia fisikoan oinarritutako osasun-ikuskerari ezin dela gaintu onartzean, *“persona eta haren inguruabarrak ondo baloratzea” (1. galdera)*, denborarik ez badago: *“sin tiempo a conocer su realidad, lo rápido es medicar” (2. galdera)*. Beste erantzun batzuek osasunaren kontzepzio fisikoa soilik gaintzeko beharra (1. galdera) medikazioa deszentratzeko eta beste balio batzuk sartzeko behararekin lotzen dute (2. galdera), aldaketa-prozesu horretan osasun-arloko profesionalen prestakuntzak hartzen duen garrantzia azpimarratuz (4. galdera). Ildo horretan, gizarte-erakunde batean lan egiten duen profesional batek argitu du osasun mentaleko profesionalak *“ondo prestatuta daudela; beste kontu bat da Osakidetza*

nola funtzionatzen duen, lanpostuak nola esleitzen dituen, mugikortasunaren auzia, oposizioak edo pizgarri ekonomikoak nola jartzen diren, psikiatrak enpresa pribatura joatea eragiten baitute". Baita ere gizarte-eremutik datorren beste profesional batek gehiegizko medikalizazioaren arazoa azpimarratzen du, prestakuntza integrala duten agenteen premiarekin lotuta: "ezinbestekoa da osasun mentaleko profesionalak izatea, pertsonekin, familia- eta komunitate-sistemekin eredu integral batetik esku hartzen dakitenak, eta osasun mentalak "sanitariotik" gutxi duela ulertzen dutenak, eta zerikusi asko duela gizarteko-, familiako-, hezkuntzako. eta, oro har, bizitzako-baldintzekin". Ikuspegi integral hori ez litzateke soilik prestakuntzara mugatuko, "paradigma biopsikosozial" baterantz aurrera egitea baitakar:

"(...) tiene que ver con todo: con promover políticas de prevención comunitaria e intervención temprana que evite el colapso actual de la atención terciaria u hospitalaria. Ello obliga a un necesario entendimiento entre las administraciones locales, forales y de la comunidad más allá de parcializar la atención en función de las competencias y jerarquías, poniéndose al servicio del ciudadano y no al revés."

(Gizona, gizarte langintza alorrekoa)

Hala ere, **2. galderaren** garrantzia azpimarratzeko emandako argudioak (nola gainditu gizartearen gehiegi medikalizatzeko joera) ez dira hemen gelditzen. Horiekin batera, beste hainbat ideia errepikatzen dira, hala nola Gipuzkoako errealitatearekiko hurbiltasuna, foru-administrazioaren eskumen eta betekizunekin duen harremana eta gaiak berrikuntzarako duen ahalmena. Beste parte-hartzaile batek "auziaren larritasuna" azpimarratu du, etorkizunean arazoak biderkatzeko aukera ikusten baitu. Beste norabide batean, inkesta erantzun duen emakume batek galdera honek deliberaziorako eskaintzen dituen aukerak eta politika zehatzetan islatzeko duen gaitasuna gehitzen ditu:

"Imagino la deliberación sobre las posibles respuestas y propuestas a esas preguntas [P6, P3, P2] y creo que podrían ser más amplias y abarcentes (incluso de las tres siguientes) y, desde mi perspectiva, son más interesantes porque podrán generar políticas concretas"

(Emakumea, unibertsitate alorrekoa).

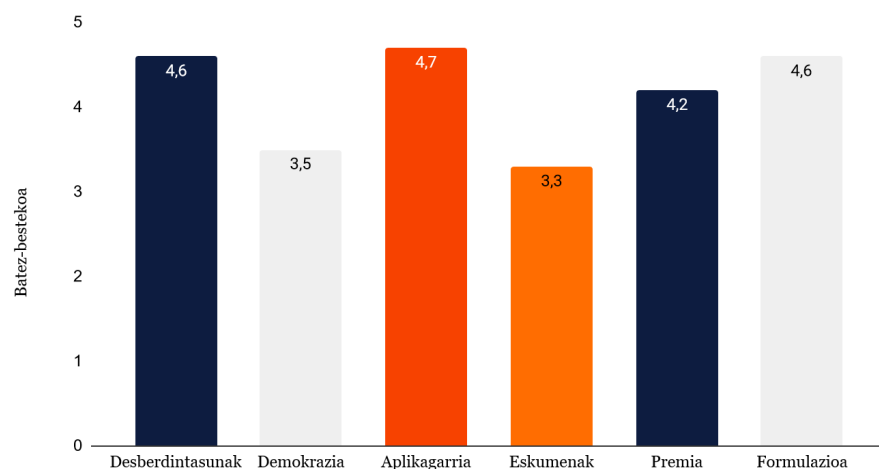
Dinamika honen hurrengo fasera igarotzeko hautatu den azken galderak Euskal Osasun Zerbitzu aitzindari izatera itzultzeko moduari buruzko gogoeta egitera gonbidatzen gaitu (**6. galdera**). Hainbat argudio errepikatzen dira galdera honen alde, hala nola Gipuzkoako biztanleen eguneroko errealitatearekiko hurbiltasuna eta berrikuntzarako eskaintzen duen gaitasuna, baita politika publiko zehatzetara itzulia izateko ematen dituen aukerak ere. Nahiz eta erantzun batzuetan onartzen den *“osasuna ez dela foru-eskumena”*, beste batzuek azpimarratu dute *“Osakidetzari buruz eztabaidatzea oso garrantzitsua dela, jasaten ari den gainbehera dela eta”*, eta horregatik *“garrantzitsua dela berrindartzea”*.

2. Gaia: Gizarte-ongizatea eta osasun mentala.

Jarraian, gizarte-ongizatearekin eta osasun mentalarekin lotutako bederatzi galderak jasotako irizpideetan oinarritutako balorazioa erakutsiko dizuegu, baita parte-hartzaileek galdera bakoitzean iradokitako galderak aldatzeko eta hobetzeko proposamenak ere.

1. Galdera. "Nola sortu espazio seguruak, arazo emozionalak, zaurgarritasuna eta ondoeza partekatzeko?"

Balorazioa.

Emaitzek adierazten dutenez, arazo emozionalak partekatzeko formulei buruzko galderak maila altuan erantzuten dio

aplikagarritasun-irizpideari ($M = 4.7$; $DT = 0.48$), gizarte-desberdintasunen kontsiderazioari ($M = 4.6$; $DT = 0.52$) eta formulazio egokiari ($M = 4.6$; $DT = 0.52$). Urgentziazko galdera denaren pertzepzioa handia izaten jarraitzen du, nahiz eta apur bat jaitsi ($M = 4.2$; $DT = 0.92$). Bestalde, inkestatutako emakumeek baloratu zuten galdera hau demokraziaren hobekuntzarekin lotuta dagoela ($M = 3.5$; $DT = 1.58$). Era berean, ikusi zen gaiak Aldundiak esku hartzeko moduko gaiak eusten dituela, nahiz eta desbideratze tipiko handia izan ($M = 3.3$; $DT = 2.31$). Berriz ere, galdera honen balorazioa, gaitasunen ikuspuntutik, guztien artean baxuena da

Hobekuntza proposamena.

Galdera honek hobetzeko bi proposamen jaso ditu. Inkestatu batek azpimarratzen du demokrazia kontzeptua galderan nolabait txertatu behar dela. Beste inkestatu batek aldaketak planteatzen ditu, arazo emozionalak askatasunez partekatzeko komunikazio-kultura bat barne hartzetik pasatzen direnak. Proposamena hitzez hitz transkribatuko dugu:

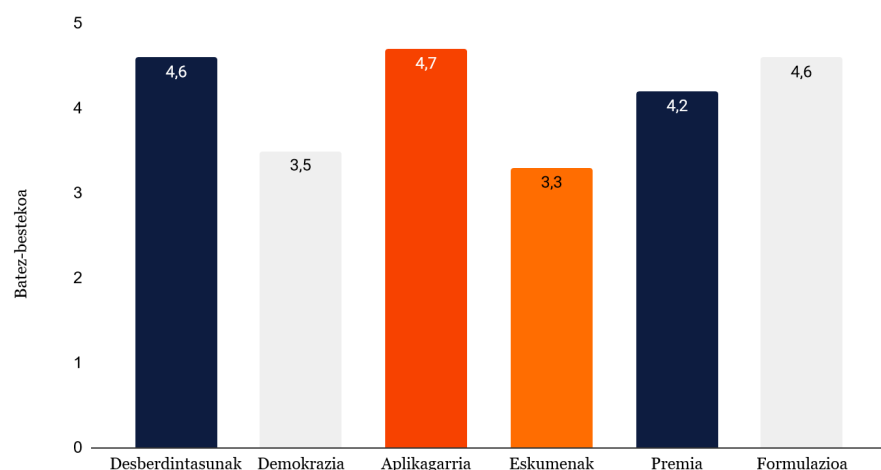
“Espazio seguruak edo espezifikotasunezko erreferenteak sortzeaz gain, nola egin aurrera komunikazio kultura bati non pertsonak arazo emozionalak, zaurgarritasuna eta ondoeza askatasunez partekatzeko moduan sentitzen diren (desbalorizatuak, estigmatizatuak, epaituak edo diskriminatuak izan gabe)? (Gizona, esparru soziala)

Inkestatuak zehazten du nolakoa izan beharko lukeen espazio seguru batek, besteak beste, ondoezak, urrakortasunak edo arazo emozionalak estigmaren edo diskriminazioaren zamarik gabe partekatzeko aukera emango duten espazioak deskribatuz. Ikertzaile-taldearen ustez, aldaketa horrek zehaztasun handiagoa ematen dio galderari, sakoneko zentzua aldatu gabe.

Beraz, **hobekuntza-proposamen hau onartzen dugu**, eta galdera honela idatzita geratzen da: **Espazio seguruak edo erreferente espezifikoak sortzeaz gain, nola egin aurrera komunikazio kultura bat non pertsonak askatasunez sentitzen diren arazo emozionalak, zaurgarritasuna eta ondoeza partekatzeko (desbalorizatu, estigmatizatu, epaitu edo diskriminatu gabe)?**

2. Galdera. “Nor arduratu beharko zen osasun mentalaz?”

Balorazioa.

Osasun mentalaz nor arduratzen den galdera, Gipuzkoan aplikatzeko gaitasuna duen gaitzat pertzibitzen da ($M = 4.8$; $DT = 0.2$). Berriz ere, galderaren aplikagarritasunarekin lotutako irizpidea da ondoen

Hobetzeko proposamenak.

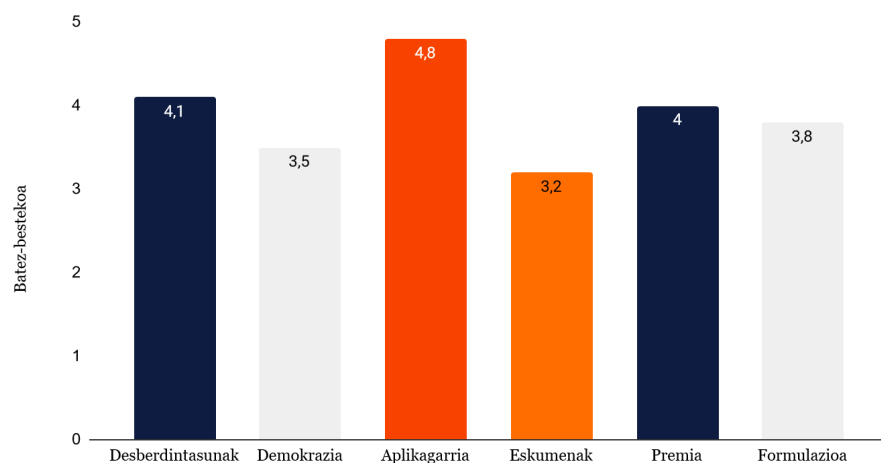
Galdera honek hiru hobekuntza-iradokizun oso desberdin jaso ditu. Inkestatu batek behin eta berriz errepikatzen du “desberdintasuna” eta “demokrazia” kontzeptuak modu esplizituan integratzeko beharra. Galderaren formulazioak batez besteko balorazio ona jaso duen arren, inkestatu batek proposamenaren anbigutasuna kritikatu du, eta galdetu du: “Zer da ardura hartzea? Finantziatu, arautu, berritu?” Beste parte-hartzaile batek, irizpide guztiak puntuaziorik altuenarekin baloratzen dituenak, beste urrats bat eman du, galdera eragin dezaketen erantzunen inguruan hausnartuz eta beste batzuk gehituz:

baloratutakoa. Ondoren, honako hauek datoz: galderak dakarren arazoaren inguruko urgentziazko pertzepzioa ($M = 4.4$; $DT = 0.84$), gizarte-desberdintasunei buruzko galderaren arreta ($M = 4$; $DT = 1.41$) eta haren formulazio zuzena ($M = 4$; $DT = 1.33$). Kasu guztietan, parte-hartzaileek baloratzen dute galderak nahikoa betetzen dituela arestian adierazitako irizpideak. Balorazioak behera egiten du galderaren eta demokraziaren hobekuntzaren arteko erlazioan arreta jarriz gero, irizpide hori zertxobait betetzen baita ($M = 3.4$; 1.58). Joera orokorrarekin jarraituz, eskumen-esparruaz galdegiten duen irizpidea da langabetu okerrena, eta uste da osasun mentaleko erantzukizunari buruzko galdera ez datorrela bat Gipuzkoako Foru Aldundiaren eskumen-esparruarekin ($M = 2.6$; $DT = 2.7$), desbideratze tipiko handi batekin.

*"Nire emozioen ardura nork hartu behar duen galdetzea bezala da. Espero dut inor ez egotea. Osasun mentala ez da medikuen edo erakundeen esparru pribatua, faktore biopsikosozialek eragiten duten prozesu pertsonala da. Beste galdera bat izan daiteke: **Nola lortu administrazio guztiek komunitatean osasun mentala erraztea?** Erantzuna erraza da: zeharkako osasun mentaleko lege batekin, hala nola berdintasunaren edo laneko arriskuen prebentzioaren legearekin, adibidez." (Gizona, gizarte-eremua)*

3. Galdera. "Nortzuk eta nola eraikitzen ditugu espazio seguruak gazteek osasun mentalari buruz hitz egin dezaten?"

Balorazioa.

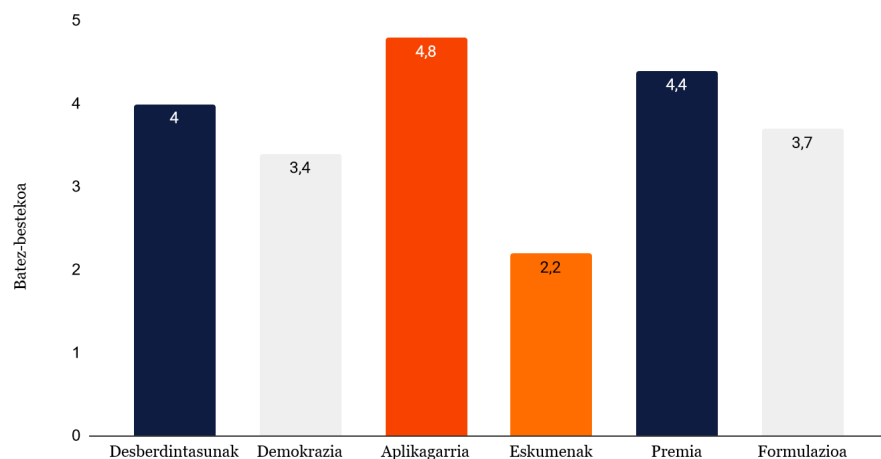
Aplikagarritasuna da, oraindik ere, ondoen baloratutako irizpidea ($M = 4.8$; $DT = 0.42$). Aurreko galderekin gertatzen den bezala, galderak jorratzen duen gaiaren presazko pertzepzioak ($M = 4$; $DT = 1.05$) eta desberdintasun sozialekiko sentsibilitateak ($M = 4.1$; $DT = 1.1$) balio altuak dituzte oraindik ere. Galderak neurri txikiagoan betetzen ditu formulazio egokia ($M = 3.8$; $DT = 1.09$), demokraziaren hobekuntza ($M = 3.5$; $DT = 1.58$) eta eskumen-esparruarekiko doikuntza, zeina desbiderapen tipiko handia duen azken lekuan kokatzen baita ($M = 3.2$; $DT = 2.04$).

Hobekuntza proposamenak.

Galderaren formulazioari balorazio baxua eman dion parte-hartzaile batek erantzun erraza izan daitekeela adierazi du, baina ez du hobetzeko iradokizunik egin. Beste inkestatu batek azpimarratu du galderak "desberdintasunaren" eta "demokraziaren" kontzeptuak aipatzen dituztela.

4. Galdera. "Bateragarria al da digitalizazioa erabiltzea eta osasun mental osasungarria izatea? Nola hezi gaitzke digitalizazioa eta osasun mental ona uztartzen?"

Balorazioa.

Digitalizazioari eta osasun mentalari buruzko galderaren ebaluazioak ez du aldaketa handirik, eta aurrekoen antzekoak dira.

Hobekuntza proposamena.

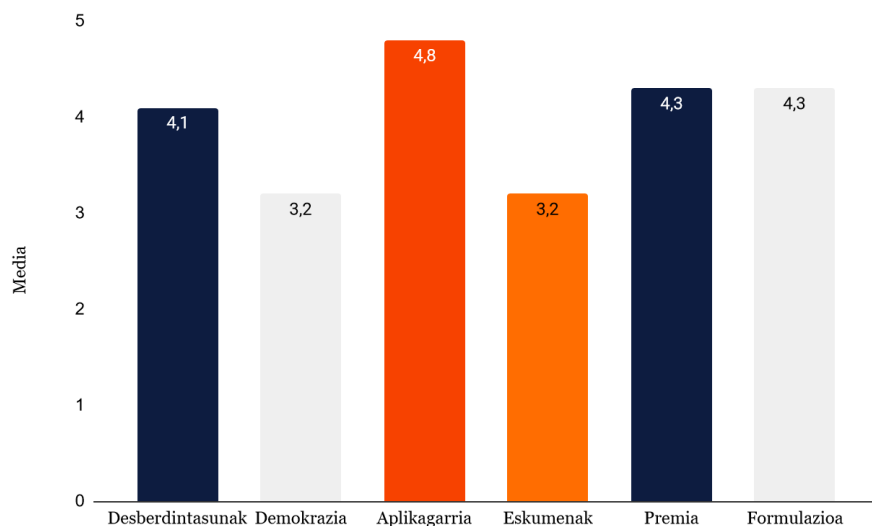
Formulazioaren ikuspuntutik galderari balorazio txarrean eman dioten parte-hartzaileek hobetzeko hiru iradokizun proposatu dituzte. Horietako batek adierazten du galderaren lehen zatia errepikakorra dela, digitalizazioa osasunerako txarra dela onartzetik abiatzen baita, eta galdera zentzu horretan birformulatzeraz animatzen du. Beste parte-hartzaile batek, halaber, galderaren bigarren zatiak gordetzen duen premisa

Aplikagarritasunarekin lotutako irizpideak baloraziorik onena ematen jarraitzen du ($M = 4.8$; $DT = 0.42$), eta horren atzetik datoz urgentzia ($M = 4.4$; $DT = 0.84$) eta galderaren eta desberdintasun sozialen arteko lotura ($M = 4$; $DT = 1.15$). Galderaren formulazio egokiari buruzko irizpideak ($M = 3.7$; $DT = 1.73$) eta demokraziaren hobekuntzarekin lotutako jarduerak motibatze duen gaitasunak ($M = 3.4$; $DT = 1.71$) batez besteko balioak agertzen jarraitzen dute. Adierazi dugunaren ildotik, Aldundiaren esku hartzeko gaitasunari lotutako irizpideak, bere eskumenen arabera, oraindik ere balio baxuak ditu, desbideratze tipiko handiarekin ($M = 2.2$; $DT = 2.35$).

adierazi du; izan ere, suposatzen du hezten ikasi behar dugula. Bestalde, inkestatu berak aurreikusten du, galdera desberdinak direnez, galderen erantzunak berezita egongo direla. Azken inkestatu batek berriz ere errepikatu du galderak "desberdintasuna" eta "demokrazia" kontzeptuak integratu behar dituela, formulazioa hobetzeko.

5. Galdera. "Zeintzuk dira gazteen osasun mentala baldintzatzen duten faktoreek?"

Balorazioa.

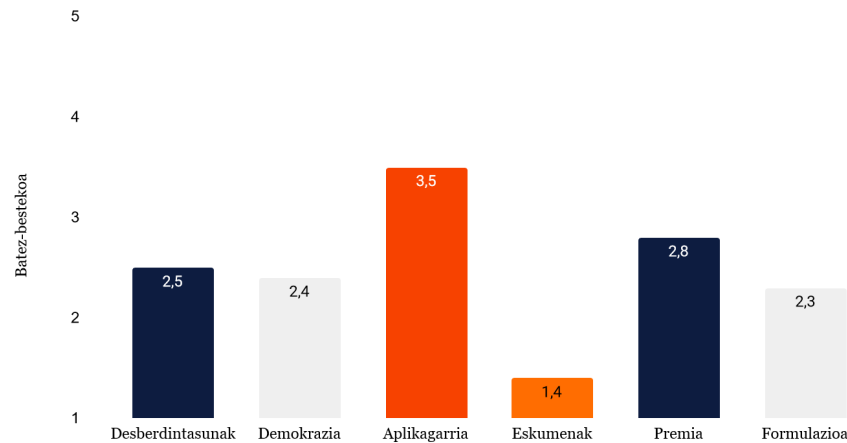
Demokraziaren hobekuntzari eta eskumen-esparruari esleitutako balioak izan ezik, gazteen osasun mentaleko baldintzatzaileei buruzko galderak puntuazio altuak jasotzen ditu aplikagarritasunaren ($M = 4.8$; $DT = 0.42$), urgentziaren ($M = 4.3$; $DT = 1.06$), formulazio egokiaren ($M = 4.3$; $DT = 0.71$) eta desberdintasunekiko sentsibilitatearen ($M = 4.1$; $DT = 1.2$) ikuspegitik. Galderaren eta demokraziaren hobekuntzaren arteko erlazioa neurri txikiagoan betetzen da ($M = 3.2$; $DT = 1.69$). Foru-administrazioak landutako gaiari buruz duen irismenari buruzko irizpidea zertxobait betetzen da, batez bestekoa baino handiagoa izan arren, guztien artean txikiena izaten jarraitzen duen balioarekin eta desbiderapen tipiko handiarekin ($M = 3.2$; $DT = 2.25$).

Hobekuntza proposamena.

Galdera horrek hobekuntza-proposamen bakarra jaso du, "desberdintasuna" eta "demokrazia" kontzeptuak barne hartzearekin zerikusia duena.

6. Galdera. “Nola desmitifikatu psikologia arloa, osasun mentalaren inguruko ezagutza sasi-ezagutza kaltegarrian ez bukatzeko?”

Balorazioa.

Osasun mentalaren arloan herritarren ezagutza kaltegarria saihesteko psikologia desmitifikatzeko moduari buruzko galderak batez bestekotik beherako balorazioa lortu du item guztietan.

Hobekuntza proposamena.

Beste alde batetik, galderak jaso duen balorazio baxuak eragin positiboa izan du jaso dituen hobekuntza-iradokizunen ikuspegitik. Guztira sei proposamen izan dira, galderaren formari eta mamiari buruz hausnartzen dutenak. Funtzari dagokionez, parte-hartzaile batek sasi-ezagutza kaltegarriaren erabilera kritikatu du, honako hau argudiatuz:

Balioespenak behera egin du, baina hurrenkerak ez du ia aldaketarik izan: galderaren aplikagarritasunari buruzko irizpidearen betetze-maila nabarmen jaitsi da ($M = 3.5$; $DT = 2.07$). Horren atzetik datoz urgentziazko pertzepzioa ($M = 2.8$; $DT = 1.81$), desberdintasun sozialekin duen lotura ($M = 2.5$; $DT = 1.9$), demokrazia hobetzearekin zerikusia duten gaiekin ($M = 2.4$; $DT = 2.01$) eta formulazio egokiarekin ($M = 2.3$ $DT = 2.01$). Irizpide horiek, inkestatutakoek emandako balorazioaren arabera, gutxi betetzen dira. Azkenik, galdera hau Aldundiak bertan esku hartzeko duen gaitasunaren ikuspegitik ebaluatu nahi izanez gero, ezer gutxi betetzen den irizpide baten aurrean egongo ginateke ($M = 1.4$; $DT = 1.96$). Desbideratze tipikoa handia da kasu gehienetan, eta datu horrek adierazten du galdera honen balorazioak duen aldakortasun handia.

"Herri-ezagutza kaltegarri kontzeptua kontraesankorra da berez. Ezagutza eta kaltegarria bateraezinak dira, gizartearekiko jarrera paternalista batetik hitz egiten ari ez bada. Ulertzen dut estigmez eta arazoan psikopatologizazioaz ari dela" (gizona, gizarte-eremua)

Adierazpen honen erabileraren inguruko zalantza beste proposamen batzuetan agertzen da: kasu batzuetan, adierazten duen argitasunik eza aipatzen dute, eta beste batzuetan premisa bera zalantzan jartzen dute: "ba al dago psikologiaren ezagutza herrikoi kaltegarri?" Berdin gertatzen da "psikologia desmitifikatzeko ideiarekin". Parte-hartzaile berak galdetzen du: "Psikologia mitifikatuta dago?" Inkesta erantzun duen beste batek honako hau gehitu du:

*"Nik uste dut idazketa hori sinplifikatu egin beharko litzatekeela, galdera ez baita argia. Ez dakit zer ulertzen duen talde sustatzaileak "psikologia desmitifikatzea", eta uste dut hainbat gai interpreta daitezkeela. Bestalde, "herri-ezagutza kaltegarri bat saihestea" ez da batere esaldi argia. Ez naiz aditua galderak egiten, baina honelako zerbait pentsatuko nuke: **"Nola argitu psikologiaren ekarpenak osasun mentalari buruzko ezagutza sustatzeko?"** (Emakumea, unibertsitate-eremua eta administrazio publikoaren eremua)*

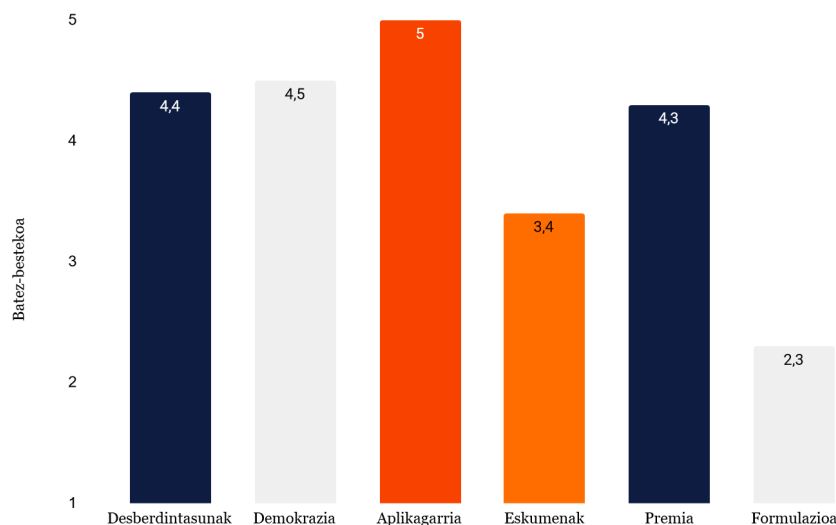
Parte-hartzaile honek argitasunik ezari buruz egiten dituen aipamenak beste iradokizun batzuetan errepikatzen dira. "Herri-ezagutza kaltegarriaren" erabilerarekin eta "psikologia desmitifikatzearekin" lotutako hobekuntza-iradokizunak aintzat hartzen ditugu ikertzaile-taldean. Horretarako, parte-hartzaile batek planteatzen duen proposamenetik abiatzen gara: "Nola argitu psikologiaren ekarpenak osasun mentalari buruzko ezagutza sustatzeko?"

Horren bestez, ikerketa taldeak **hobekuntza proposamenak onartzen ditu**, ondoren galdera birformulatuta aurkezten dugu:

Nola bideratu psikologia, osasun mentalaren inguruan irudikapen kaltegarriak saihesteko?

7. Galdera. "Zer da "konziliazioa"? Aitzaki hutsa bihurtu da?"

Balorazioa.

Konziliazioari buruzko galderan ebaluatutako itemek dituzten balioek ez dute aldaketa handirik. Salbuespena galdera demokraziaren hobekuntzarekin lotzen duen irizpideari esleitutako puntuazioarekin lotuta dago ($M = 4.5$; $DT = 1.27$), puntu bat igo baita batez bestekoaren aldean. Inkestatutako emakumeek ere erantzun positiboa eman zioten gizarte-desberdintasunak galderan sartzeari ($M = 4.4$; $DT = 1.26$). Bi emaitzak intuitiboak dira; izan ere, genero-desberdintasunei eta, ondorioz, demokrazian sakontzeari eragiten dien arazo bati buruz ari gara, konziliazioari buruz. Urgentziaren irizpidea "nahikoa" betetzen da ($M = 4.3$; $DT = 0.82$), eta balio horretara ez da iristen formulazioari esleitutako puntuazioa ($M = 3.8$; $DT = 1.82$) eta Aldundiak galderak jorratzen duen gaiaren gainean duen eskumen-irismena ($M = 3.4$; $DT = 2.87$).

Hobekuntza proposamena.

Parte-hartzaile gehienak bat datoz "aitzaki hutsa" terminoa egokia ez dela esatean, eta argitasun faltarekin zerikusia duten arazoak aipatzen dituzte, hots, kategoria horrek konziliazioaz hitz egiteko duen egokitasuna; izan ere, "bidali dimentsio ekonomikora, eta ez dimentsio sozialera", parte-hartzaile bati "nahasgarria" izatera iritsiz:

"Adiskidetzeari zer den eta izan ditzakeen erantzunei buruzko galdera baino ez zait interesgarria iruditzen. "Aitzaki hutsa" aztoratzen nau "
(Emakumea, unibertsitate-eremua)

Inkestatuetako batek harridura agertu du eta galdera langilearen ongizate emozionalarekin zuzenean lotutako gaietara bideratzea proposatu du. Kontziliazioa neurri horien beste ondorio bat izango litzateke:

*"Ahozabalik. Uste dut galdera bat dela erreakzio bat eragiteko. Interesgarriagoa iruditzen zait enpresa- edo erakunde-kulturak osasunari nola lagundu edo kalte egin diezaiokeen sakontzea. Galdetu ahal izanez gero, **zer egiten dute lan-inguruneek langileen osasun mentala errazteko?...** kontziliazio familiarra edo pertsonala horren ondorioa da. Inork jorratzen ez duen gai handia da, **nola lortu pertsonen ongizate emozionala sustatzen duen enpresa-kultura?** "*
(Gizona, gizarte-eremua)

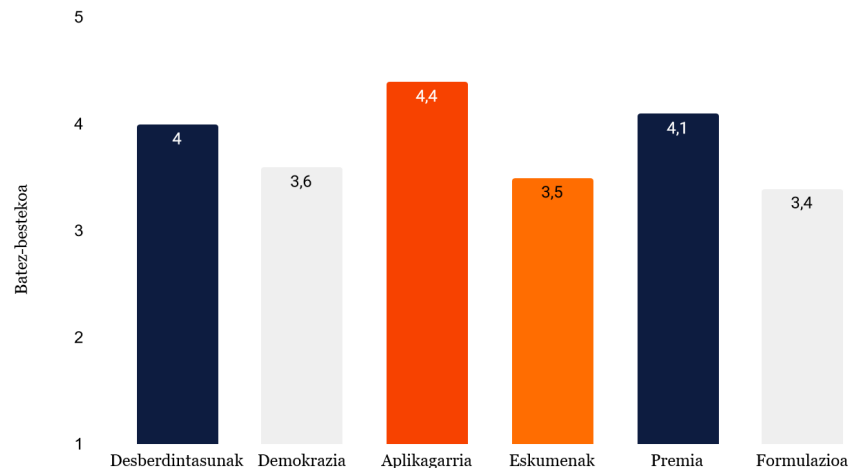
Aipamen honek jasotzen dituen iradokizunak jatorrizko galderatik asko aldentzen dira: horiek sartzeak erabat eraldatuko luke galdera, eta horregatik ez ditugu integratuko. Bestalde, inkestatuen artean "aitzaki hutsa" erabiltzeak sortzen duen eszeptizismoa jasotzen dugu, galderaren terminoa kentzea erabakitzen dugu eta adierazpenaren ordez balorazio-karga txikiagoa duen beste galdera bat egiten dugu:

Horren bestez, ikerketa taldeak **hobekuntza proposamenak onartzen ditu**, ondoren galdera birformulatuta aurkezten dugu:

"Zer da eta nola ulertzen dugu kontziliazioa?"

8. Galdera. "Gizarte-ongizatearako non da eraginkorragoa esku-hartzea? Prebentzian, tratamenduan, kalteen murrizketetan?"

Balorazioa.

Gizarte-ongizaterako esku-hartzearen eraginkortasunari buruzko galderaren balorazioak aurrekoen antzeko banaketa jaso du:

Hobekuntza proposamena.

Galdera honek hobetzeko lau proposamen jaso ditu. Parte-hartzaile batek errepikatu du galderan "desberdintasuna" eta "demokrazia" kontzeptuak zuzenean aipatu behar direla. Beste inkestatu batek, galderaren formulazioari puntuaziorik altuena eman arren, honako hau adierazi du: "terminoak, agian, zabalegiak dira eta, horregatik, zehaztugabeak", baina ez du hobekuntza-proposamenik egin. Puntuazio baxuena

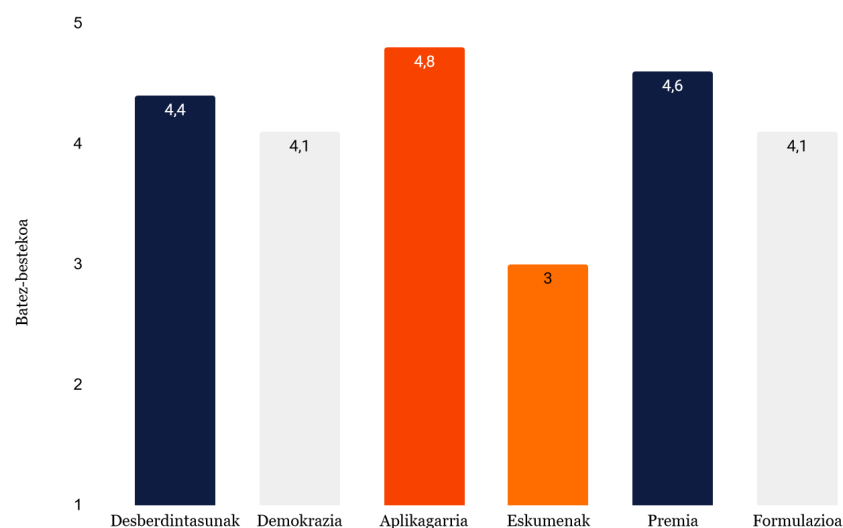
galdetutakoen ustez, galderak "nahikoa" betetzen du aplikagarritasun-irizpidea ($M = 4.4$; $DT = 1.58$), nahiz eta dimentsio horri esleitutako balioa batez bestekoarekin alderatuta zertxobait jaitsi den. Galderak presazkotzat jotako gaiak jasotzen ditu ($M = 4.1$; $DT = 1.66$), eta gizarte-desberdintasunekin lotutakoak ($M = 4$; $DT = 1.7$), maila altu batean. Balorazioak behera egiten du demokraziaren hobekuntzari ($M = 3.6$; $DT = 1.71$), formulazioari ($M = 3.4$; $DT = 1.78$) eta Aldundiaren eskumenei ($M = 3.5$; $DT = 2.42$) buruz hausnartzen duten itemei erreparatzen badiegu, eta "zerbait" betetzen duten irizpideak bihurtzen badira. Azpimarratzekoa da galdera hau gaitasunen irizpidearekin bat datorrela batez bestekoarekin baino gehiago.

duzen item guztiak baloratu dituen parte-hartzaile batek ez du aldaketarik iradokitzen, baina erantzun bat planteatzera ausartzen da. Iruzkinean, tratamendua eta kalteen prebentzioa baztertu ditu:

*"Beti prebentzioa. Gaur egun ez dago lehentasunezko helbururik. Ondorioz, baliabide gehienak egoerak tratatzeko eta arintzeko erabiltzen dira. Prebentzioa merkeagoa da eta ez da osasunerako negozioia."
(Gizona, gizarte-eremua)*

9. Galdera. "Nola sortu ahal izango da jendearen prestakuntza-mailari dagokion lan-merkatua?"

Balorazioa.

Eskumen-esparruari esleitutako balioa izan ezik, gazteen osasun mentaleko baldintzatzaileei buruzko galderak puntuazio altuak jasotzen ditu aplikagarritasunaren ikuspegitik ($M = 4.8$; $DT = 0.42$), urgentziaren ikuspegitik ($M = 4.6$; $DT = 0.7$), desberdintasun sozialekiko erakusten duen sentsibilitatearen ikuspegitik ($M = 4.4$; $DT = 0.7$), formulazio egokiaren ikuspegitik ($M = 4.1$; $DT = 0.99$) eta galderaren eta demokraziaren hobekuntzaren arteko harremanaren ikuspegitik ($M = 4.1$; $DT = 0.99$). Foru-administrazioak landutako gaiari buruz duen irismenari buruzko irizpidea "zerbait" betetzen da, batez bestekoa baino handiagoa izan arren, guztien artean txikiena izaten jarraitzen duen balioarekin eta desbiderapen tipiko handiarekin ($M = 3$; $DT = 2.26$).

Hobekuntza proposamena.

Galdera honek hobetzeko hiru proposamen jaso ditu. Lehena ezaguna da, eta galderak "demokrazia" kontzeptua osatzearekin du zerikusia. Galdetutako emakume batek galdera zehaztea iradokitzen du, justizia sozialarekin lotutako beste irizpide batzuk aipatuz, hala nola lanak duintzeko beharra:

*"Nire ustez, formulazioak prestakuntza-eskaintza nola hobetu behar den eta lan-merkatu bidezkoago batean, non lan guztiak duintzen diren, eragiteko ematen zaion balioa ikusi behar du".
(Emakumea, unibertsitate-eremua)*

Beste inkestatu batek eztabaidatzen du ez dela lan-merkatua jendearen prestakuntza-mailara egokitzen, baizik eta:

"Ulertzen dut pertsonak izango direla negozio- eta lan-hobietara egokituko garenak. Beste gauza bat da lan-merkatuko baldintzengatik prestakuntza jakin batzuei pizgarriak kentzea..." (Gizona, gizarte-eremua)

Galderen lehenestea.

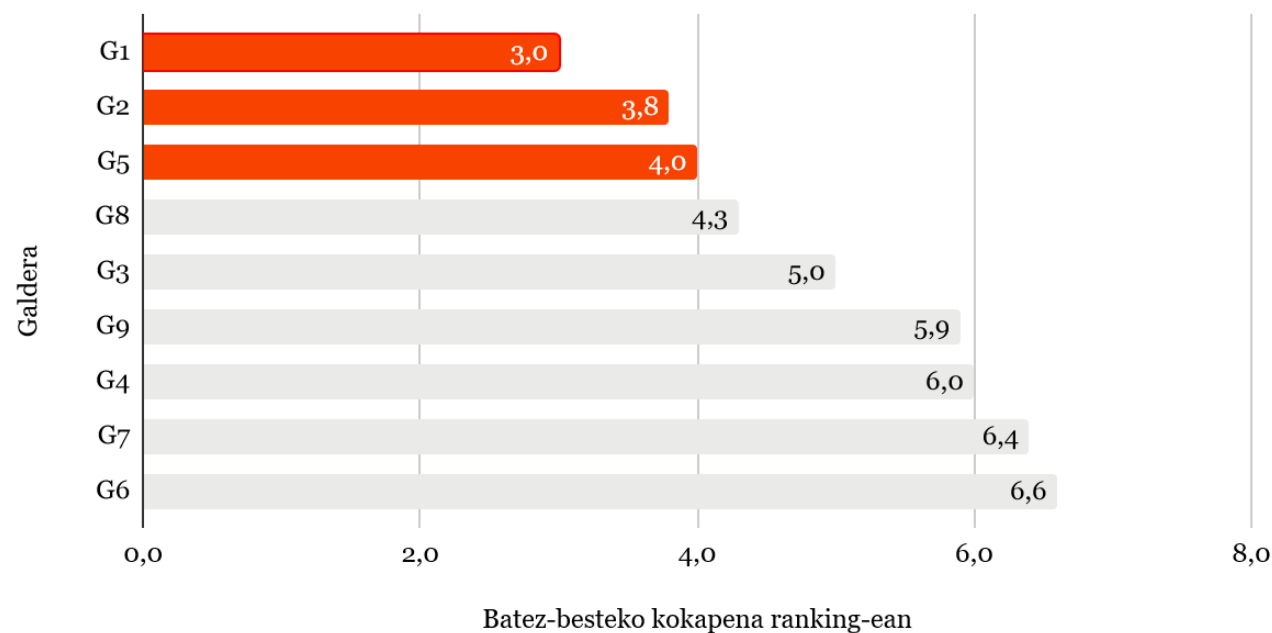
Hona hemen gizarte-ongizateari eta osasun mentalari buruzko hausnarketara bideratutako blokea osatzen duten 9 galderek jaso duten ebaluazioaren deskribapena. Ariketa honekin batera, inkestan parte hartzen dutenei hurrengo fasera zer galdera igaro behar diren ranking batean ordenatzeko eskatzen dizuegu. Atal honetan, galderak nola ordenatu diren erakutsiko dugu. Lehenik eta behin, osatzen ditugun emaitzen laburpena erakusten dugu, eta, ondoren, zuen aukeraketa justifikatzeko erabili dituzuen argudioak aztertzen ditugu.

Galderei esleitutako ordenaren arabera, honako hauek hautatu dira:

- **1. Galdera.** Nola sortu espazio seguruak, arazo emozionalak, zaurgarritasuna eta ondoeza partekatzeko? **Espazio seguruak edo erreferente espezifikoak sortzeaz gain, nola egin aurrera komunikazio kultura bat non pertsonak askatasunez sentitzen diren arazo emozionalak, zaurgarritasuna eta ondoeza partekatzeko (desbalorizatu, estigmatizatu, epaitu edo diskriminatu gabe)?**
- **2. Galdera.** Nor arduratu beharko zen osasun mentalaz?
- **5. Galdera.** Zeintzuk dira gazteen osasun mentala baldintzatzen duten faktoreek?

Hurrengo grafikoak galderen aukeraketa rankina erakusten digu, hauek lehentasunaren arabera ordenatzeko orduan. Horrela, hurrengo fasera igarotzen diren galderak ikus ditzakegu.

2. Gaia: Gizarte-ongizatea eta osasun mentala. Galderen lehenestea

Leyenda: **1. Galdera.** Nola sortu espazio seguruak, arazo emozionalak, zaugarritasuna eta ondoeza partekatzeko? Espazio seguruak edo erreferente espezifikoak sortzeaz gain, nola egin aurrera komunikazio kultura bat non pertsonak askatasunez sentitzen diren arazo emozionalak, zaugarritasuna eta ondoeza partekatzeko (desbalorizatu, estigmatizatu, epaitu edo diskriminatu gabe)? | **2. Galdera.** Nor arduratu beharko zen osasun mentalaz? | **3. Galdera.** Nortzuk eta nola eraikitzen ditugu espazio seguruak gazteek osasun mentalari buruz hitz egin dezaten? | **4. Galdera.** Bateragarria al da digitalizazioa erabiltzea eta osasun mental osasungarria izatea? Nola hezi gaitzke digitalizazioa eta osasun mental ona uztartzen? | **5. Galdera.** Zeintzuk dira gazteen osasun mentala baldintzatzen duten faktoreek? | **6. Galdera.** Nola desmitifikatu psikologia arloa, osasun mentalaren inguruko ezagutza sasi-ezagutza kaltegarrian ez bukatzeko? Nola bideratu psikologia, osasun mentalaren inguruan irudikapen kaltegarriak saihesteko? | **7. Galdera.** Zer da “konzilizioa”?

Aitzaki hutsa bihurtu da? Zer da eta hola ulertzen dugu konzilizioa? | **8. Galdera.** Gizarte-ongizatearako non da eraginkorragoa esku-hartzea? Prebentzioan, tratamenduan, kalteen murrizketetan? | **9. Galdera.** Nola sortu ahal izango da jendearen prestakuntza-mailari dagokion lan-merkatua?

Justifikazioa.

Hamar inkestatueta seik 1. galdera jarri dute sailkapeneko lehen 3 postuen artean: 4 lehenengoan, 1 bigarreanean eta 1 hirugarrenean. Galdera horrek arazo emozionalak, kalteberatasunak eta ondoezak partekatzeke espazio seguruak sortzeari buruz galdetzen du, eta hori posible egingo duen komunikazioaren kultura txertatzeko aldatu da. Parte-hartzaile batek **lehentasun-irizpideen** arabera defendatzen du erabakia: “nire ustez, osasun mentalak lehentasuna izan behar du agenda politikoan, ez bakarrik komunitatean behar diren profesionalen kopurua kontuan hartzeko orduan, baita komunitatearen sustapenaren eta lotutako arazo guztien prebentzioaren alderdietan ere” (emakumea, unibertsitate-eremua eta administrazio publikoaren eremua). Inkesta erantzun duen emakume batek uste du garrantzitsua dela galdera horri buruz gogoeta egitea **osasun mentala zaintzeko**, eta gaineratu du **arazo horrek eragin handia duela gazteengan**. Beste parte-hartzaile batek iradoki du galdera honek **gainerako alderdietan “landutako alderdi batzuk biltzen dituela”**, “pertsonek **esperientzia-eremutik hurbilen** dagoen eta **argien**” dagoen alderdietako bat dela, baita Aldundiaren eragin-aukeretatik ere (Emakumea, unibertsitate-eremua). **Aldundiak gai horretan eragiteko duen gaitasuna** beste parte-hartzaile batek aipatzen du: 'espazioak sortzea' GFaren eskumena izan daiteke, eta zentzua du gizarte-politiketarik (gizakia, gizarte-eremua). Galdera honen aldeko azken argudioak osasun mentala **kultura demokratiko** batekin lotzen du. Espazio seguruak sortzeak, ondoezak eta arazo emozionalak bateratzearekin ez ezik, elkartasuna edo entzute aktiboa bezalako balioak sustatzearekin ere izango luke zerikusia:

“Hirugarren [hautaketa] kultura demokratiko batekin lotuta dago, non desberdintasuna onartzen den eta jaiotzen garen desberdintasun sozioekonomiko eta kulturalen konpentsazioa sustatzen den. Hau da, elkartasuna, entzute aktiboa, bestearen onarpena eta besteen desioak indarkeriaz edo manipulazioz ez inposatzea bezalako balioak.”
(Gizona, gizarte-eremua)

2. Galdera, osasun mentalaz nork arduratu beharko lukeen, bi parte-hartzailek aukeratu dute lehenik, eta parte-hartzaile batek bigarrenik. Gizarte-arloko parte-hartzaile batek galdera horren aukeraketa argudiatzen du, hain zuzen ere, **administrazio publikoei eragiten** dien erantzunak "bide ematen duelako erantzuteko administrazio guztiek parte hartu behar dutela ongizatea eta osasun mentala hobetzen, osasun mentaleko zeharkakotasunaren eta arreta integralaren ideia babestuz". Unibertsitate-esparruko parte-hartzaile batek argudiatzen du **gizarte-ongizatearen arloaren interesean** eta **eragiteko gaitasunean** oinarrituta aukeratu duela. Beste inkesta bat ere esparru akademikotik dator, eta planteatzen du osasun mentala funtsezko "**ardatza dela** gizarte batean aurrera egin ahal izateko".

Gazteen osasun mentalaren baldintzatzaileei buruzko galdera (**5. galdera**) ez du parte-hartzaile bakar batek ere jarri. Hala ere, hiruk bigarren lekuan jartzea erabaki dute, eta beste hiruk hirugarrenean. **Lehentasunarekin**, galderaren **argitasunarekin** eta **osasun mentalaren garrantziarekin** lotutako argudioak errepikatzen dira. Hemen, zenbait erantzunek **gazteei** osasun mentalaren arloko politikari arreta emateko **xede-talde gisa** ematen dieten aintzatespena nabarmentzen dugu. Osasun-arloko langile batek argudiatu duenez, gazteekin zentratzen da zehazki, "oso prestatuta baitaude oro har, eta lan-merkatu prekarioa dute, eta, horren ondorioz, familiek laguntza ekonomikoa eman behar diete, eta, ondorioz, buru-osasuna ahulagoa da". Alor bereko beste profesional batek argudiatzen du "gazteak, oro har, autoestimua baxuarekin lotuta daudela, taldekoia izatearekin, eta horiek alderatzearekin..."

Hautatuak izan ez diren arren, parte-hartzaile batzuek beste galdera batzuen garrantzia adierazi dute, jasotzea merezi duten argudioekin. **8. galdera**, gizarte-ongizaterako esku-hartzea zein den eraginkorrena, parte-hartzaile batek lehenetsi du, **osasun mentalari modu integralean heltzeko dituen aukeretan oinarrituta**:

*"Lehenengoaren arabera, administrazio guztiek ongizatearen eta osasun mentalaren hobekuntzan parte hartu behar dute, osasun mentaleko zeharkakotasunaren eta arreta integralaren ideia babestuz. Bigarrena lehenengoaren ondorio bat da. Osasun mentalaren oinarri soziala eta familiarra onartzen badugu, politika publikoak ezarri beharko dira ospitaleetatik, zerbitzu psikiatrikoetatik eta soziosanitarioetatik kanpo. Non? Komunitatean, osasun mentala okertzen duten faktoreak saihestuz: Familia-Hezkuntza-Enplegua/ekonomia-etxebizitza eta gizartea.
(Gizona, gizarte-eremua)*

Bestalde, parte-hartzaile batek kontziliazioa lehenesten du (**7. galdera**), “gaur egun asko jasaten ari garen **arazo larri** gisa jorrazteko beharragatik”. Lan-merkatua jendearen prestakuntza-mailara egokitzeko moduari buruzko gaiak (**9. galdera**) kezka sortzen du, “**bere arloan lan egiten ez duten graduatuen ehuneko handia**” dagoelako eta “**gizarte justu eta aurreratu bat** lortzeko duen garrantziagatik”.